

BS/97/2012

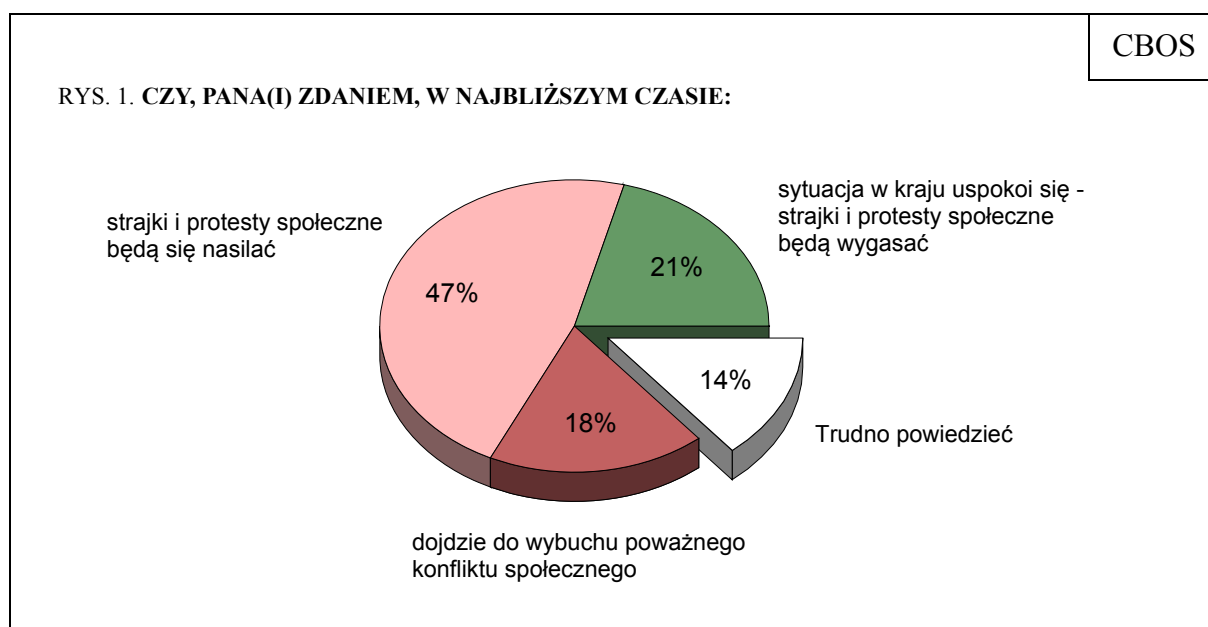
POTENCJAŁ NIEZADOWOLENIA
SPOŁECZNEGO I STOSUNEK
DO RÓŻNYCH FORM PROTESTU

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Niepełna połowa Polaków (47%) jest zdania¹, że w najbliższym czasie strajki i protesty społeczne mogą się nasilać, choć tylko mniej niż jedna piąta (18%) wieszczy wybuch poważniejszego konfliktu społecznego. Nieco większy odsetek (21%) przewiduje, że napięcia i niezadowolenie społeczne będą wygasać i sytuacja w kraju uspokoi się.

W porównaniu z pomiarami z końca lat dziewięćdziesiątych obecne oceny wskazują, że nastroje społeczne są lepsze niż wówczas. Wyraźnie mniej osób obawia się nasilania protestów, więcej zaś jest zdania, że będą się uspokajać. Warto zaznaczyć, że dzieje się tak mimo kryzysu i wdrażanych przez rząd oszczędności, które uderzają w interesy wielu grup społecznych. Z drugiej jednak strony trzeba zastrzec, że badanie było realizowane w czasie rozgrywanych w Polsce Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej – Euro 2012, co mogło wpłynąć na ogólnie lepsze samopoczucie Polaków.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (265) przeprowadzono w dniach 14 – 20 czerwca 2012 roku na liczącej 1013 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższym czasie:	Wskazania respondentów według terminów badań			
	III 1999	VII 1999	IX 1999	VI 2012
	w procentach			
– sytuacja w kraju uspokoi się – strajki i protesty społeczne będą wygasać	15	14	11	21
– strajki i protesty będą się nasilać	57	61	64	47
– dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego	16	16	17	18
Trudno powiedzieć	12	9	8	14

Intuicje co do potencjału niezadowolenia społecznego rozkładają się w zależności od niektórych cech socjodemograficznych osób oceniających.

O nasilaniu się strajków i protestów w największym stopniu przekonani są ludzie młodzi do 24 roku życia – aż trzy czwarte spośród nich uważa, że strajki i protesty będą się nasilać, bądź że będzie jeszcze gorzej i dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego (w sumie 76%). Podobnie pesymistyczną opinię podziela prawie trzy czwarte osób w wieku 24–34 lata (71%). Osoby po 34 roku życia nieco częściej niż młodszy są przekonane, że sytuacja w kraju będzie się raczej uspokajać.

Tabela 2

Wiek	Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższym czasie*:		
	strajki i protesty społeczne będą się nasilać	sytuacja w kraju uspokoi się – strajki i protesty społeczne będą wygasać	dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego
	w procentach		
18–24 lata	63	15	13
25–34	56	17	15
35–44	47	21	17
45–54	49	21	17
55–64	42	26	21
65 lat i więcej	30	21	21

* Pominięto odpowiedź „Trudno powiedzieć”

Pesymizmowi w ocenie potencjału niezadowolenia społecznego sprzyja także wykształcenie, choć sprowadza się to raczej do rozłożenia akcentów, niż jakiejś radykalnej różnicy. Im wyższe wykształcenie tym częściej wyrażana jest opinia, że strajki i protesty społeczne będą się nasilać. Natomiast osoby gorzej wykształcone częściej przewidują, że może dojść do wybuchu poważnego konfliktu społecznego. Tylko w niewielkim stopniu poziom wykształcenia różnicuje przewidywania, co do uspokajania nastrojów strajkowych.

Tabela 3

Wykształcenie	Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższym czasie*:		
	strajki i protesty społeczne będą się nasilać	sytuacja w kraju uspokoi się – strajki i protesty społeczne będą wygasać	dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego
	w procentach		
Podstawowe	34	21	21
zasadnicze zawodowe	46	22	22
średnie	51	20	17
Wyższe	57	19	9

* Pominięto odpowiedź „Trudno powiedzieć”

Wśród grup społeczno-zawodowych o nasileniu się strajków i protestów najczęściej przekonani są przedstawiciele kadry kierowniczej (60%), a także uczniowie i studenci (63%). Z kolei o wybuchu poważnego konfliktu częściej niż pozostali mówią pracownicy usług, robotnicy niewykwalifikowani oraz renciści. Natomiast w spokój społeczny najczęściej wierzą osoby pracujące na własny rachunek oraz – w mniejszym stopniu – emeryci.

Ocena skali napięć społecznych w kraju związana jest z poglądami politycznymi ankietowanych, choć nie wpływają one na ogólny kształt stawianej diagnozy. O narastaniu konfliktów nieco częściej są przekonani zwolennicy prawicy niż lewicy. W elektoratach poszczególnych partii politycznych najlepiej sytuację w kraju oceniają zwolennicy PO – że będzie się ona uspokajać sędzi 43% badanych i prawie taki sam odsetek przewiduje narastanie nastrojów strajkowych lub wybuch konfliktu (w sumie 45%). W pozostałych elektoratach, w tym wśród zwolenników współrządzącego koalicjanta – PSL, przeważają oceny pesymistyczne.

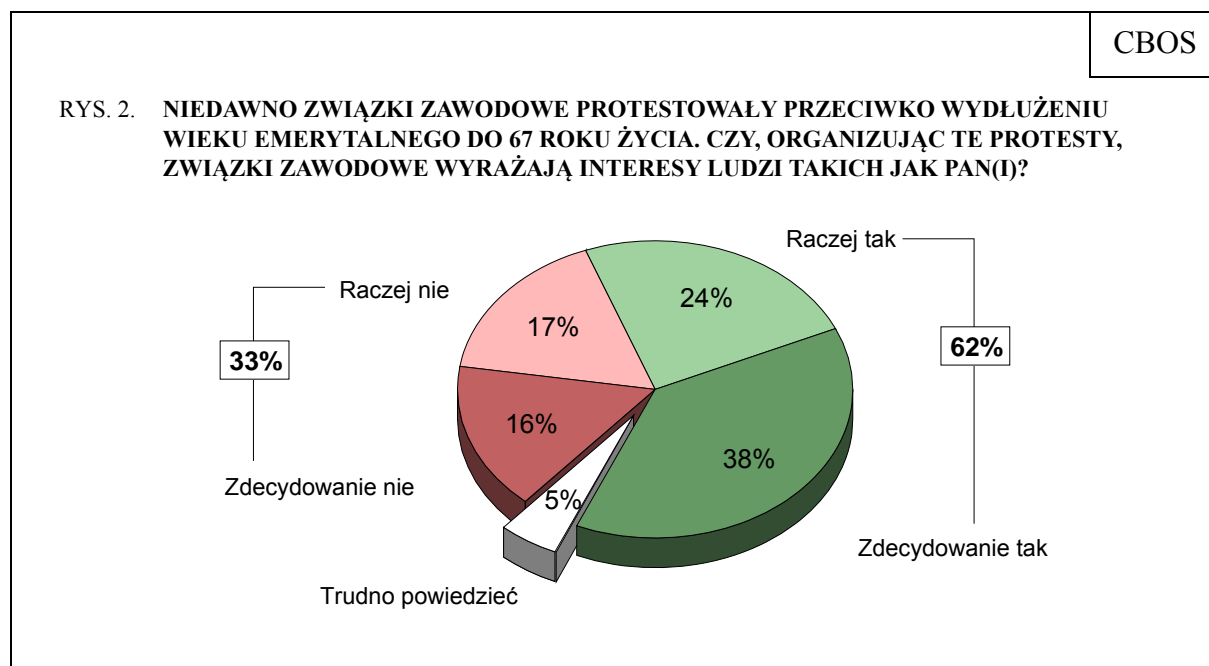
Tabela 4

Potencjalne elektoraty	Czy, Pana(i) zdaniem w najbliższym czasie*:		
	strajki i protesty społeczne będą się nasilać	sytuacja w kraju uspokoi się – strajki i protesty społeczne będą wygasać	dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego
	w procentach		
PO	40	43	5
PSL	41	27	12
SLD	47	23	22
PiS	51	13	22
Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro**	54	13	8
Ruch Palikota**	60	20	9
Niezdecydowani	50	10	23
Nie głosujący	49	16	21

* Pominięto odpowiedź „Trudno powiedzieć”

** Ze względu na małą liczebność zwolenników tych partii w próbie, ich deklaracje należy interpretować z ostrożnością

Przed rozpoczęciem rozgrywek Euro 2012 miały miejsce protesty związków zawodowych przeciwko rządowym planom wydłużenia wieku emerytalnego do 67 roku życia. Polacy, jak pokazały wcześniejsze badania, byli przeciwni temu rozwiązaniu i zapewne z tego powodu w większości uważają, że związki zawodowe protestowały w ich interesie (62%). Jedna trzecia ankietyowanych nie identyfikuje się ze związkowcami w tej sprawie (33%).

W pierwszej połowie tego roku nie brakowało napięć społecznych i konfliktów dotyczących różnych grup zawodowych. Podejmowane były akcje przeciwko zmianom proponowanym przez rząd, a także przeciw trudnej sytuacji poszczególnych branż. Po dziesięcioletniej przerwie zapytaliśmy respondentów o poparcie dla rozmaitych form protestu. Kto, ich zdaniem, ma prawo do publicznego wyrażania sprzeciwu i protestów? W jaki sposób powinien to robić?

Najczęściej akceptowane są najłagodniejsze i „nieinwazyjne” wobec reszty społeczeństwa formy protestów, takie jak zbieranie podpisów pod petycjami (83% głosów akceptacji), organizowanie happeningów czy akcji mających na celu zwrócenie uwagi na jakiś problem, czy sytuację jakiejś grupy społecznej (76%), a także rozlepianie plakatów w miejscach publicznych (68%). Ponad dwie trzecie Polaków uznaje, że w demokratycznym państwie strajk należy do niezwykłych narzędzi sprzeciwu (67%). Niewiele mniejszy odsetek akceptuje także organizowanie, choć pod ściśle określonymi warunkami,

demonstracji ulicznych w proteście lub obronie czegoś lub kogoś (62%). Połowa badanych akceptuje rzadko spotykaną w naszym kraju, choć ostatnio stosowaną np. przez celników czy lekarzy, metodę protestu jaką jest tzw. strajk włoski, czyli nadmiernie drobiazgowe i powolne wypełnianie wszystkich procedur wymaganych na danym stanowisku (53%).

Tabela 5

Czy akceptuje Pan(i) czy też nie akceptuje takiej formy protestów społecznych, jak*:	Wskazania respondentów według terminów badań					
	I 1995	VIII 1996	VIII 1998	VI 1999	VI 2002	VI 2012
w procentach						
zbieranie podpisów pod petycjami i protestami						
Akceptuję	73	62	74	74	79	83
Nie akceptuję	20	33	22	20	16	13
Trudno powiedzieć	7	5	4	6	5	4
happeningi, akcje mające na celu zwrócenie uwagi na jakiś problem społeczny						
Akceptuję	-	-	-	-	-	76
Nie akceptuję	-	-	-	-	-	15
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	-	9
rozlepianie plakatów						
Akceptuję	65	45	60	55	70	68
Nie akceptuję	29	50	36	39	26	28
Trudno powiedzieć	6	5	4	6	4	4
strajki						
Akceptuję	50	28	43	55	47	67
Nie akceptuję	41	67	52	39	46	27
Trudno powiedzieć	9	5	5	6	7	5
demonstracje uliczne						
Akceptuję	49	27	44	45	48	62
Nie akceptuję	45	69	51	51	47	34
Trudno powiedzieć	7	4	5	4	5	4
strajk włoski, nadmiernie drobiazgowe, powolne wykonywanie swojej pracy						
Akceptuję	-	-	-	-	-	53
Nie akceptuję	-	-	-	-	-	37
Trudno powiedzieć	-	-	-	-	-	10
strajk głodowy, „głodówka”						
Akceptuję	16	8	17	21	20	33
Nie akceptuję	75	88	78	72	72	61
Trudno powiedzieć	8	4	6	7	8	6
okupowanie budynków publicznych						
Akceptuję	19	10	19	30	26	31
Nie akceptuję	73	85	76	65	68	62
Trudno powiedzieć	7	4	4	5	6	7
blokowanie dróg						
Akceptuję	11	7	20	25	21	31
Nie akceptuję	83	89	76	72	73	65
Trudno powiedzieć	6	4	4	3	6	4

* W poprzednich latach pytanie brzmiało: „Czy akceptuje Pan(i) czy też nie takie formy sprzeciwu wobec polityki rządu, jak:”

Pozostałe formy protestu nie są akceptowane przez większą część badanych, choć być może w szczególnych okolicznościach mogłyby się spotkać ze znacznym poparciem. Tylko jedna trzecia ankietowanych (33%) aprobuje strajk głodowy jako metodę walki o swoje prawa, większość (61%) jest przeciwna takiemu sposobowi wyrażania sprzeciwu. W podobnym stopniu nie akceptowane jest także okupowanie budynków publicznych (odpowiednio 31% wobec 62%) oraz blokowanie dróg (31% wobec 65%). Warto jednak zauważyć, że blokowanie dróg akceptuje ponad połowa rolników (52%), dla których jest to praktycznie jedyna skuteczna forma protestu.

Porównanie obecnych deklaracji z pomiarami z poprzednich lat² pozwala stwierdzić, że w ciągu ostatniej dekady wzrosło poparcie dla różnych form protestu. W największym stopniu wzrosła akceptacja strajków (o 20 punktów procentowych) i jest to najwyższy poziom akceptacji tego sposobu wyrażania sprzeciwu przez pracowników od 1995 roku. W nieco mniejszym stopniu wzrosło poparcie dla demonstracji ulicznych (o 14 punktów) oraz strajków głodowych (o 13 punktów). Jedyną formą protestu, której akceptacja w porównaniu z 2002 rokiem nieznacznie się obniżyła, jest rozlepianie plakatów (spadek o 2 punkty).

Okupowanie budynków użyteczności publicznej jako forma protestu ma niewielu zwolenników wśród elektoratów liczących się partii (jedna piąta – jedna czwarta wskazań), z wyjątkiem PiS i, w mniejszym stopniu, Solidarnej Polski. Ponad połowa zwolenników PiS uważa, że protestujący mogą podejmować okupację budynków publicznych, by wyrazić sprzeciw wobec działań lub zamierzeń władzy.

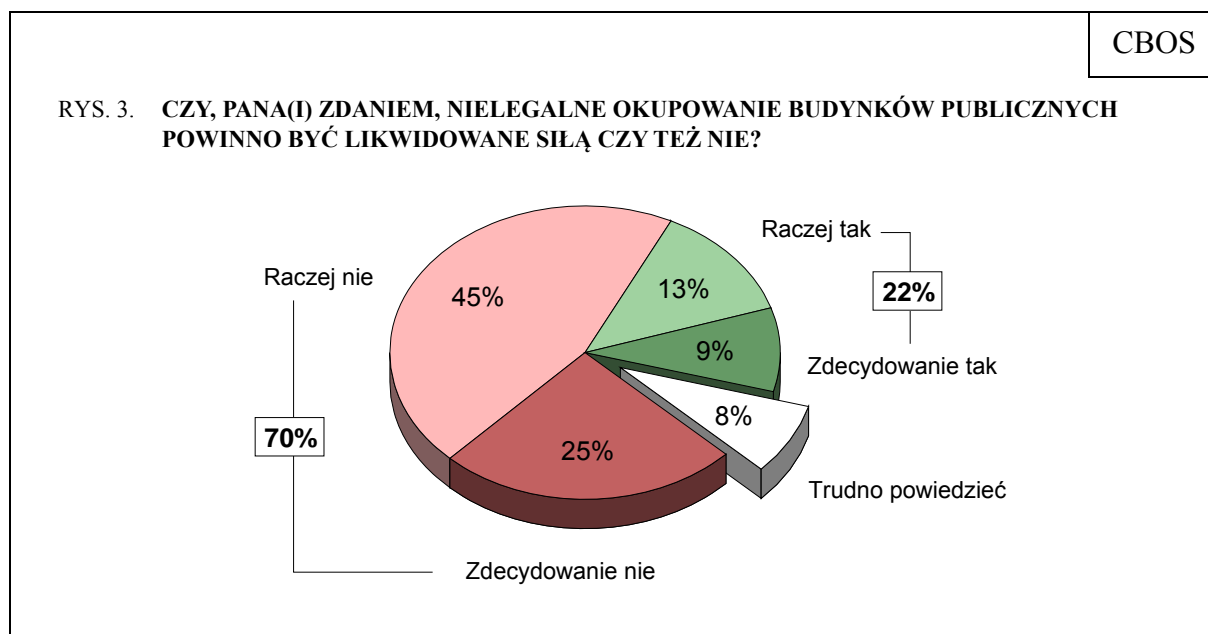
Tabela 6

Potencjalne elektoraty	Czy akceptuje Pan(i) czy też nie taką formę sprzeciwu wobec polityki rządu jak okupowanie budynków publicznych:		
	Akceptuję	Nie akceptuję	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	18	78	3
SLD	20	80	0
PSL	23	75	3
Ruch Palikota*	25	75	0
Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro*	38	62	0
PiS	52	42	6
Niezdecydowani	23	66	11
Niegłosujący	35	57	8

* Ze względu na małą liczebność zwolenników tych partii w próbie, ich deklaracje należy interpretować z ostrożnością

² W tym roku treść pytania została nieco zmieniona. W latach poprzednich pytaliśmy o akceptację dla różnych form „sprzeciwu wobec polityki rządu”, obecnie nadaliśmy pytaniu kształt bardziej uniwersalny.

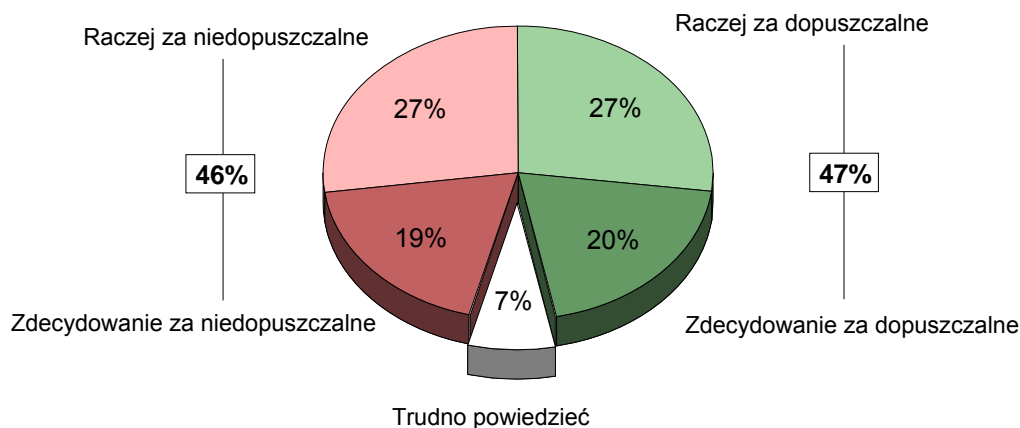
Mimo braku akceptacji tej formy protestu większość badanych uznaje, że jeśli już doszło do okupacji jakiegoś publicznego budynku przez protestujących, to takiego konfliktu nie powinno się rozwiązywać siłą i za pomocą odpowiednich służb usuwać strajkujących (70%). Tylko jedna piąta uznaje, że nielegalna okupacja budynków publicznych jest podważeniem porządku prawnego w państwie i powinna być likwidowana za pomocą środków przymusu bezpośredniego (22%).

Opinie elektoratów zdecydowanej większości liczących się partii politycznych są pod tym względem zbieżne – okupujących w ramach protestu budynki użyteczności publicznej nie powinno się usuwać siłą. Przekonanie, że tego rodzaju konflikt należy rozwiązywać środkami przymusu bezpośredniego najczęściej wyrażają zadeklarowani wyborcy PO (36%), jednak nawet wśród nich większość jest przeciwna rozwiązaniom siłowym, nawet jeśli okupacja miałaby charakter nielegalny (56%).

Niedawno podczas strajku zorganizowanego przez „Solidarność” związkowcy zablokowali parlament i uniemożliwili posłom opuszczenie terenu Sejmu po zakończeniu posiedzenia. Zdania Polaków na temat dopuszczalności tego rodzaju protestu, który, jakkolwiek oceniałoby się motywy, ograniczył wolność osobistą posłów i pracowników Sejmu, są podzielone. Taki sam odsetek ankietowanych dopuszcza tego rodzaju formę protestu, co jest przeciwnego zdania i uważa, że ten rodzaj protestów nie powinien być tolerowany.

RYS. 4. PROTESTUJĄC PRZECIWKO PRZYJĘCIU PRZEZ SEJM USTAWY WYDŁUŻAJĄCEJ WIEK EMERYTALNY, „SOLIDARNOŚĆ” ZABLOKOWAŁA PARLAMENT. ZWIĄZKOWCY PRZEZ KILKA GODZIN UNIEMOŻLIWIALI POSŁOM OPUSZCZENIE TERENU SEJMU. CZY ZACHOWANIE ZWIĄZKOWCÓW UWAŻA PAN(I) ZA DOPUSZCZALNE CZY TEŻ NIE?

Opinie na ten temat różnicują poglądy polityczne badanych i ich identyfikacje partyjne. Osobom o poglądach lewicowych wyraźnie nie odpowiada taka forma protestu – większość z nich uznaje ograniczanie czyjejs wolności osobistej, bez względu na intencje, za niedopuszczalne. Wśród zwolenników prawicy nieco większy odsetek uznaje tego rodzaju protest za dopuszczalny.

Tabela 7

Deklarowane poglądy polityczne	Protestując przeciwko przyjęciu przez Sejm ustawy wydłużającej wiek emerytalny, „Solidarność” zablokowała parlament. Związkowcy przez kilka godzin uniemożliwiali posłom opuszczenie terenu Sejmu. Czy zachowanie związkowców uważa Pan(i) za dopuszczalne czy też nie?		
	Dopuszczalne	Niedopuszczalne	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Lewica	38	60	2
Centrum	48	48	4
Prawica	50	48	2

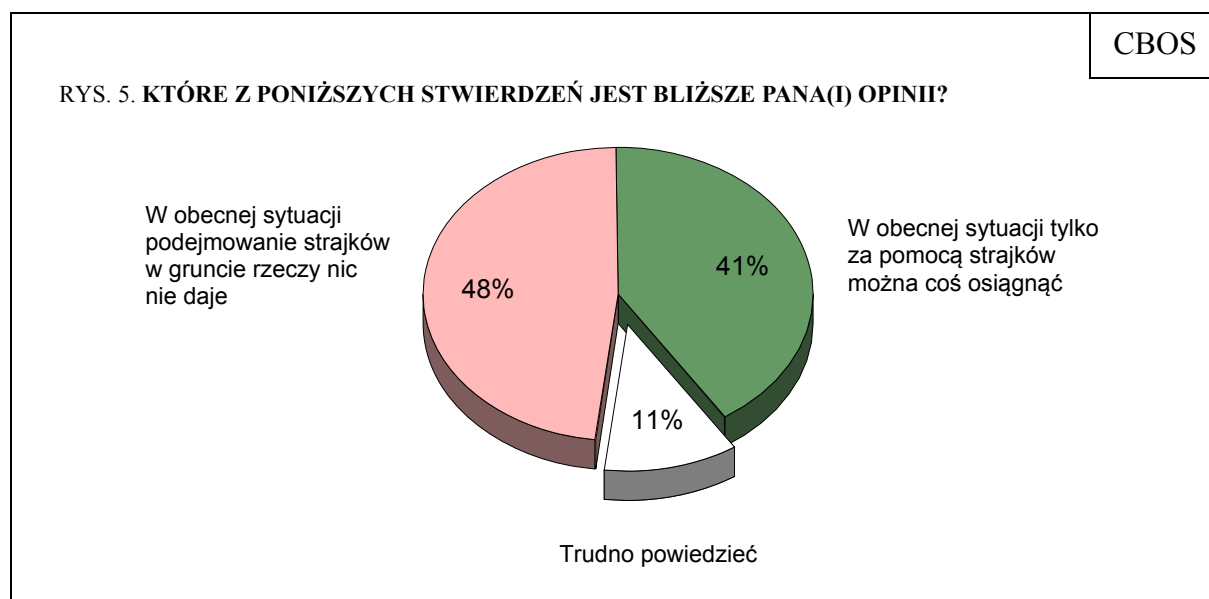
Wśród potencjalnych elektoratów poszczególnych partii sprzeciw wobec blokowania budynku Sejmu zgłasza większość zwolenników PO, Ruchu Palikota i SLD, natomiast akceptuje tę formę protestu po dwie trzecie zwolenników PiS i Solidarnej Polski oraz ponad połowa zadeklarowanych wyborców PSL.

Tabela 8

Potencjalne elektoraty	Protestując przeciwko przyjęciu przez Sejm ustawy wydłużającej wiek emerytalny, „Solidarność” zablokowała parlament. Związkowcy przez kilka godzin uniemożliwiali posłom opuszczenie terenu Sejmu. Czy zachowanie związkowców uważa Pan(i) za dopuszczalne czy też nie?		
	Dopuszczalne	Niedopuszczalne	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	22	77	1
Ruch Palikota*	38	58	4
SLD	47	51	2
PSL	55	39	6
PiS	66	27	7
Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro*	69	31	0
Niezdecydowani	52	41	7
Niegłosujący	50	40	10

* Ze względu na małą liczebność zwolenników tych partii w próbie, ich deklaracje należy interpretować z ostrożnością

Zdecydowana większość Polaków uznaje, że prawo do strajku jest niezbywalną częścią systemu demokratycznego i narzędziem dopuszczalnym zarówno w przypadku niemożności porozumienia się z pracodawcą, jak i legalną (pod pewnymi warunkami) formą sprzeciwu wobec polityki rządu. Ale czy ten rodzaj protestu jest narzędziem skutecznym? W 2012 roku większa część ankietowanych (48%) ocenia, że strajk nie jest skuteczną formą protestu i nie przynosi spodziewanych efektów, natomiast mniejsza część (41%) przychyliła się do opinii, że w chwili obecnej tylko za pomocą strajków można coś osiągnąć.

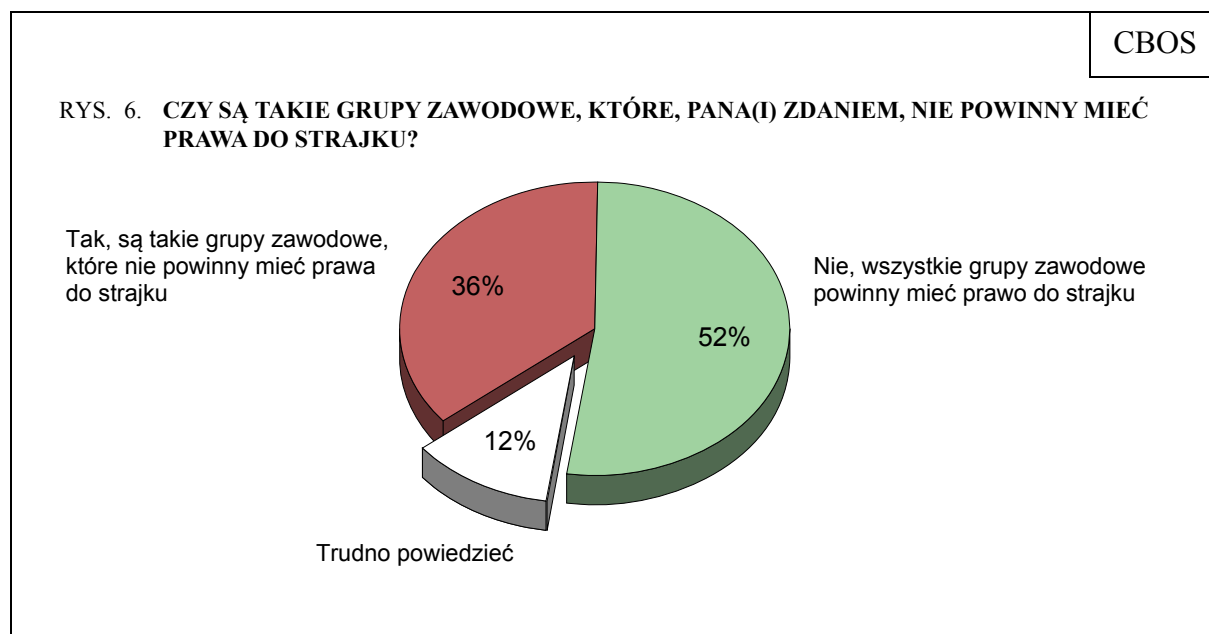

W porównaniu z pomiarami z końca lat dziewięćdziesiątych obecne oceny skuteczności strajków jako broni w walce o prawa pracownicze i obywatelskie zmieniły się tylko w niewielkim stopniu, choć wówczas wiara w ich skuteczność była nieco większa. Najbardziej pesymistyczna ocena skuteczności tego narzędzia demokracji była w połowie lat dziewięćdziesiątych – wówczas zaledwie jedna czwarta badanych wierzyła, że tylko za pomocą strajków można coś osiągnąć, natomiast większość była przeciwnego zdania.

Tabela 9

Które z poniższych stwierdzeń jest bliższe Pana(i) opinii?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	VIII 1996	VII 1999	IX 1999	VI 2012
	w procentach			
W obecnej sytuacji tylko za pomocą strajków można coś osiągnąć	26	47	44	41
W obecnej sytuacji podejmowanie strajków w gruncie rzeczy nic nie daje	64	41	45	48
Trudno powiedzieć	10	12	11	11

Nieco ponad połowa Polaków uważa, że wszystkie grupy zawodowe powinny mieć prawo do strajku (52%), ponad jedna trzecia sądzi, że są takie zawody i rodzaje pracy, w których prawo do strajku powinno być ograniczone bądź wręcz zakazane (36%).

Osoby twierdzące, że w niektórych zawodach prawo do strajku powinno być ograniczone, zapytaliśmy, jakie zawody mają na myśli. Ankietowani najczęściej wymieniali takie rodzaje zatrudnienia, które mają charakter służby publicznej. Przede wszystkim

wskazano na służby mundurowe – o ograniczeniu prawa do strajku w tych zawodach mówiło dwie trzecie tej grupy badanych (66%). Respondenci najczęściej wymieniali policję (50%), wojsko (23%) oraz straż pożarną (20%). Drugą grupą, w której zdaniem części Polaków prawo do strajku powinno być ograniczone, są szeroko rozumiani pracownicy służby zdrowia (w sumie 61% wskazań). Najczęściej w tym kontekście wymieniano lekarzy (37%), rzadziej pielęgniarki i ratowników medycznych. Zdaniem jednej dziewiątej badanych ograniczone prawo do strajku powinni mieć także nauczyciele (11%). O ograniczeniach strajkowania mówiono także w przypadku pracowników komunikacji i transportu (kolejarze, kierowcy PKS), urzędników administracji publicznej, pracowników Rady Ministrów, ministerstw oraz członków rządu, wymiaru sprawiedliwości (sędziowie i prokuratorzy), posłów a także partii politycznych, ale wskazanie te były już nieliczne.

Tabela 10

Jaka /jakie grupy zawodowe nie powinny mieć prawa do strajku*?	Odpowiedzi osób twierdzących, że w niektórych zawodach prawo do strajku powinno być ograniczone (N=366)
Służby mundurowe (ogółem)	66%
w tym Policja	50%
Wojsko	23%
Straż pożarna	20%
Służba zdrowia (ogółem)	61%
w tym Lekarze	37%
Pielęgniarki	5%
Ratownictwo medyczne	2%
Szpitale	1%
Nauczyciele	11%
Pracownicy komunikacji i transportu, kolejarze, PKS	6%
Administracja publiczna, urzędnicy, rząd	5%
Wymiar sprawiedliwości, sędziowie, prokuratorzy	4%
Posłowie, Sejm	2%
Partie polityczne	2%
Księża	1%
Górnicy	1%
Budżetówka (ogólnie)	1%
Wszystkie „służby” i zawody użyteczności publicznej (odpowiedź ogólnikowa)	1%
Inne konkretne wskazania	2%
Inne określenia typu: tym, którym jest dobrze itp.	2%
Nikt nie powinien mieć prawa do strajku, nie popieram strajku	2%
Trudno powiedzieć	5%

* Ankietowani mogli wskazać maksymalnie 5 grup zawodowych

Diagnoza sytuacji społecznej w Polsce w czerwcu 2012 jest niejednoznaczna. Z jednej strony, z dystansu ponad dekady, w ocenach sytuacji bieżącej widać lepsze nastroje – rzadziej przewidywane jest nasilanie się strajków, a nieco częściej uspokojenie sytuacji. Z drugiej jednak strony wyraźnie wzrosła akceptacja różnych form protestu, co może świadczyć o pewnym, choć ciągle jeszcze drzemającym, potencjale niezadowolenia społecznego. Szczególnie znaczący wydaje się wzrost akceptacji strajków jako sposobu wyrażania sprzeciwu wobec decyzji pracodawcy lub władzy – obecnie poparcie dla tej formy protestów osiągnęło poziom najwyższy odkąd o to pytamy, czyli od 1995 roku. Jednocześnie jednak wiara w to, że strajki są skutecznym narzędziem sprzeciwu nie jest zbyt duża. Z perspektywy dekady wyraźnie widać także wzrost poparcia demonstracji ulicznych. Warto podkreślić, że szczególnie krytyczni wobec poczynań rządu (co było widać także przy okazji innych badań), a zarazem pesymistyczni w ocenie rozwoju sytuacji społecznej w najbliższym czasie, są ludzie młodzi, zwłaszcza mający od 18 do 24 lat.

Podzielone są opinie na temat zastosowanej niedawno przez związkowców metody sprzeciwu wobec polityki rządu polegającej na zablokowaniu i „oblężeniu” Sejmu. Taki sam odsetek badanych uważa tę metodę za dopuszczalną, co jest zdania, że ograniczanie wolności osobistej, bez względu na intencje, jest bezprawne i niedopuszczalne. Co ciekawe, różnice w tych ocenach zależą od deklarowanych poglądów politycznych – prawicowcy częściej są skłonni zaakceptować to ewidentne łamanie prawa, z kolei lewicowcy w większości uznają tę formę protestu za niedopuszczalną.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, w najbliższym czasie:				Liczba osób
		strajki i protesty będą się nasilać	sytuacja w kraju uspokoi się - protesty będą wygasać	dojdzie do wybuchu poważnego konfliktu społecznego	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		47	21	18	14	1011
Płeć	Mężczyźni	50	22	18	11	478
	Kobiety	45	20	17	18	533
Wiek	18-24 lata	63	15	13	8	124
	25-34	56	17	15	12	199
	35-44	47	21	17	15	164
	45-54	49	21	17	12	160
	55-64	42	26	21	10	188
	65 lat i więcej	30	21	21	29	176
Miejsce zamieszkania	Wieś	49	16	21	14	395
	Miasto do 20 tys.	48	23	16	14	156
	20-100 tys.	48	23	15	14	192
	101-500 tys.	45	28	13	15	161
	501 tys. i więcej mieszk.	43	20	17	20	107
Wykształcenie	Podstawowe	34	21	21	24	196
	Zasadnicze zawodowe	46	22	22	11	264
	Średnie	51	20	17	12	361
	Wyższe	57	19	9	15	190
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	60	20	5	15	104
	Średni personel, technicy	52	15	17	15	51
	Pracownicy adm.-biurowi	52	8	16	24	62
	Pracownicy usług	54	14	24	7	65
	Robotnicy wykwalifikowani	50	24	18	7	128
	Robotnicy niewykwalifik.	53	12	23	12	32
	Rolnicy	54	20	17	9	65
	Pracujący na własny rach.	41	35	9	14	30
Bierni zawodowo	Renciści	41	16	26	17	69
	Emeryci	31	27	19	22	232
	Uczniowie i studenci	63	17	12	8	64
	Bezrobotni	47	18	22	13	56
	Gospodynie domowe i inni	49	24	19	9	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	55	18	12	15	155
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	47	16	23	14	86
	sekt. pryw. poza rolnict.	53	19	17	12	215
	prywatnym gosp. rolnym	56	18	15	10	67
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	50	10	24	17	46
	501-750	49	24	20	7	44
	751-1000	57	26	10	8	30
	1001-1500	47	32	12	9	30
	Powyżej 1500 zł	33	34	24	8	46
Ocena własnych war. mater.	Złe	48	11	27	14	142
	Średnie	49	20	17	14	455
	Dobre	45	25	14	15	414
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	48	11	17	25	65
	Raz w tygodniu	49	21	17	13	470
	1-2 razy w miesiącu	48	16	19	17	163
	Kilka razy w roku	41	25	21	14	205
	W ogóle nie uczestniczy	51	24	12	13	108
Poglądy polityczne	Lewica	46	24	20	10	176
	Centrum	47	27	14	13	317
	Prawica	53	18	19	10	282
	Trudno powiedzieć	43	12	19	26	237

Tabela 2

		Czy akceptuje Pan(i), czy też nie akceptuje takiej formy protestów społecznych, jak strajki ?			Liczba osób	
		Akceptuję	Nie akceptuję	Trudno powiedzieć		
		%	%	%		
Ogółem		67	27	5	1010	
Płeć	Meżczyźni	70	25	5	478	
	Kobiety	64	30	6	531	
Wiek	18-24 lata	74	24	2	124	
	25-34	79	18	3	198	
	35-44	72	22	6	164	
	45-54	71	24	5	160	
	55-64	63	34	4	188	
	65 lat i więcej	47	42	12	176	
Miejsce zamieszkania	Wieś	71	22	8	395	
	Miasto do 20 tys.	59	39	2	156	
	20-100 tys.	69	29	3	192	
	101-500 tys.	67	29	4	161	
Wykształcenie	501 tys. i więcej mieszk.	64	28	8	106	
	Podstawowe	60	33	7	196	
	Zasadnicze zawodowe	71	23	6	264	
	Średnie	67	29	5	360	
Wyższe	Wyższe	71	25	3	190	
	Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	75	23	2	104
		Średni personel, technicy	78	17	6	51
		Pracownicy adm.-biurowi	69	28	3	62
Pracownicy usług		75	25		65	
Robotnicy wykwalifikowani		75	21	4	128	
Robotnicy niewykwalifik.		67	24	9	32	
Rolnicy		71	19	10	65	
Pracujący na własny rach.		58	36	6	30	
Bierni zawodowo	Renciści	61	30	9	69	
	Emeryci	50	41	9	232	
	Uczniowie i studenci	79	21		64	
	Bezrobotni	83	12	5	56	
	Gospodynie domowe i inni	66	32	2	52	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	71	23	5	155	
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	71	26	2	86	
	sekt. pryw. poza rolnict.	73	23	3	215	
	prywatnym gosp. rolnym	74	16	10	67	
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	60	30	9	46	
	501-750	76	18	6	44	
	751-1000	72	28		30	
	1001-1500	69	31		30	
	Powyżej 1500 zł	67	33		46	
Ocena własnych war. mater.	Złe	67	24	9	141	
	Średnie	69	25	6	455	
	Dobre	66	31	3	414	
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	62	30	8	65	
	Raz w tygodniu	66	28	6	470	
	1-2 razy w miesiącu	71	25	4	163	
	Kilka razy w roku	68	27	5	205	
	W ogóle nie uczestniczy	67	28	4	107	
Poglądy polityczne	Lewica	63	36	2	176	
	Centrum	67	29	4	317	
	Prawica	76	21	4	282	
	Trudno powiedzieć	61	28	12	236	

Tabela 3

		Czy akceptuje Pan(i), czy też nie akceptuje takiej formy protestów społecznych, jak demonstracje uliczne ?			Liczba osób
		Akceptuję	Nie akceptuję	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		62	34	4	1011
Płeć	Mężczyźni	66	30	4	478
	Kobiety	58	38	4	533
Wiek	18-24 lata	69	28	3	124
	25-34	75	24	1	199
	35-44	69	29	2	164
	45-54	64	32	5	160
	55-64	54	42	4	188
	65 lat i więcej	41	48	10	176
Miejsce zamieszkania	Wieś	60	34	6	395
	Miasto do 20 tys.	62	37	2	156
	20-100 tys.	64	33	2	192
	101-500 tys.	64	34	2	161
	501 tys. i więcej mieszk.	61	31	7	107
Wykształcenie	Podstawowe	54	38	9	196
	Zasadnicze zawodowe	61	37	3	264
	Średnie	62	35	3	361
	Wyższe	72	25	3	190
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	78	19	4	104
	Średni personel, technicy	66	25	9	51
	Pracownicy adm.-biurowi	72	26	2	62
	Pracownicy usług	66	34		65
	Robotnicy wykwalifikowani	67	31	2	128
	Robotnicy niewykwalifik.	45	52	3	32
	Rolnicy	58	39	2	65
	Pracujący na własny rach.	63	34	3	30
Bierni zawodowo	Renciści	59	37	4	69
	Emeryci	44	46	9	232
	Uczniowie i studenci	79	21		64
	Bezrobotni	68	28	4	56
	Gospodynie domowe i inni	63	37		53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	69	27	4	155
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	71	26	3	86
	sekt. pryw. poza rolnict.	66	32	2	215
	prywatnym gosp. rolnym	61	36	2	67
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	56	41	4	46
	501-750	71	29		44
	751-1000	60	36	4	30
	1001-1500	56	44		30
	Powyżej 1500 zł	58	38	4	46
Ocena własnych war. mater.	Złe	61	33	6	142
	Średnie	63	34	4	455
	Dobre	61	35	4	414
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	63	30	7	65
	Raz w tygodniu	60	37	3	470
	1-2 razy w miesiącu	66	28	6	163
	Kilka razy w roku	60	35	5	205
	W ogóle nie uczestniczy	65	31	4	108
Poglądy polityczne	Lewica	59	40	2	176
	Centrum	64	34	3	317
	Prawica	71	25	3	282
	Trudno powiedzieć	50	41	9	237

Tabela 4

		Czy akceptuje Pan(i), czy też nie akceptuje takiej formy protestów społecznych, jak okupowanie budynków publicznych ?			Liczba osób
		Akceptuję	Nie akceptuję	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		31	62	7	1011
Płeć	Mężczyźni	33	62	5	478
	Kobiety	30	62	8	533
Wiek	18-24 lata	32	65	3	124
	25-34	34	61	5	199
	35-44	34	59	7	164
	45-54	39	55	6	160
	55-64	29	66	4	188
	65 lat i więcej	22	65	13	176
Miejsce zamieszkania	Wieś	32	59	9	395
	Miasto do 20 tys.	28	68	4	156
	20-100 tys.	29	65	6	192
	101-500 tys.	37	61	2	161
	501 tys. i więcej mieszk.	31	60	9	107
Wykształcenie	Podstawowe	25	65	10	196
	Zasadnicze zawodowe	40	56	5	264
	Średnie	31	64	5	361
	Wyższe	28	64	8	190
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	26	65	9	104
	Średni personel, technicy	34	58	8	51
	Pracownicy adm.-biurowi	32	59	8	62
	Pracownicy usług	34	63	3	65
	Robotnicy wykwalifikowani	37	59	4	128
	Robotnicy niewykwalifik.	24	74	2	32
	Rolnicy	46	45	9	65
	Pracujący na własny rach.	34	63	3	30
Bierni zawodowo	Renciści	37	52	11	69
	Emeryci	22	69	9	232
	Uczniowie i studenci	32	67	1	64
	Bezrobotni	35	59	6	56
	Gospodynie domowe i inni	35	63	2	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	35	59	7	155
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	32	62	6	86
	sekt. pryw. poza rolnict. prywatnym gosp. rolnym	28	68	4	215
	prywatnym gosp. rolnym	47	45	8	67
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	26	71	4	46
	501-750	34	64	2	44
	751-1000	23	66	11	30
	1001-1500	26	69	4	30
	Powyżej 1500 zł	29	71		46
Ocena własnych war. mater.	Złe	36	53	10	142
	Średnie	35	59	6	455
	Dobre	26	68	6	414
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	42	47	11	65
	Raz w tygodniu	30	64	6	470
	1-2 razy w miesiącu	36	55	9	163
	Kilka razy w roku	29	67	5	205
	W ogóle nie uczestniczy	28	66	6	108
Poglądy polityczne	Lewica	23	73	4	176
	Centrum	31	62	7	317
	Prawica	40	55	5	282
	Trudno powiedzieć	27	62	10	237

Tabela 5

		Protestując przeciwko przyjęciu przez Sejm ustawy wydłużającej wiek emerytalny, „Solidarność” zablokowała parlament. Związkowcy przez kilka godzin uniemożliwiali posłom opuszczenie terenu sejmu. Czy zachowanie związkowców uważa Pan(i) za dopuszczalne czy też nie?			Liczba osób
		Za dopuszczalne	Za niedopuszczalne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		47	46	7	1011
Płeć	Mężczyźni	49	45	5	478
	Kobiety	45	47	8	532
Wiek	18-24 lata	53	43	4	124
	25-34	47	48	5	198
	35-44	45	51	4	164
	45-54	53	38	10	160
	55-64	47	49	4	189
	65 lat i więcej	40	45	14	176
Miejsce zamieszkania	Wieś	51	39	10	395
	Miasto do 20 tys.	45	47	7	156
	20-100 tys.	48	48	4	192
	101-500 tys.	45	52	3	162
	501 tys. i więcej mieszk.	35	58	7	106
Wykształcenie	Podstawowe	50	34	16	197
	Zasadnicze zawodowe	58	32	10	264
	Średnie	42	55	3	360
	Wyższe	37	61	1	190
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	35	65		104
	Średni personel, technicy	41	55	4	51
	Pracownicy adm.-biurowi	46	49	5	62
	Pracownicy usług	40	54	5	65
	Robotnicy wykwalifikowani	54	39	8	128
	Robotnicy niewykwalifik.	49	36	16	32
	Rolnicy	67	27	7	65
	Pracujący na własny rach.	39	57	4	30
Bierni zawodowo	Renciści	61	32	6	69
	Emeryci	37	52	11	233
	Uczniowie i studenci	60	39	1	64
	Bezrobotni	59	32	9	56
	Gospodynie domowe i inni	44	45	11	52
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	43	52	6	155
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	51	43	6	86
	sekt. pryw. poza rolnict.	38	58	4	215
	prywatnym gosp. rolnym	66	27	8	67
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	52	42	7	46
	501-750	57	43		44
	751-1000	43	51	7	31
	1001-1500	43	52	4	30
	Powyżej 1500 zł	38	62		46
Ocena własnych war. mater.	Złe	54	34	12	141
	Średnie	52	41	7	456
	Dobre	39	56	5	414
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	60	32	8	65
	Raz w tygodniu	47	46	7	471
	1-2 razy w miesiącu	54	36	9	163
	Kilka razy w roku	41	53	6	205
	W ogóle nie uczestniczy	37	56	7	107
Poglądy polityczne	Lewica	38	60	2	176
	Centrum	48	48	4	317
	Prawica	50	48	2	282
	Trudno powiedzieć	50	31	19	237

Tabela 6

		Które z poniższych stwierdzeń jest bliższe Pana(i) opinii?			Liczba osób
		W obecnej sytuacji tylko za pomocą strajków i protestów można coś osiągnąć	W obecnej sytuacji podejmowanie strajków i protestów w gruncie rzeczy nic nie daje	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		41	48	11	1011
Płeć	Mężczyźni	44	48	8	477
	Kobiety	38	49	13	534
Wiek	18-24 lata	46	45	9	124
	25-34	44	47	9	199
	35-44	38	51	12	164
	45-54	42	50	8	159
	55-64	44	44	12	188
	65 lat i więcej	34	54	13	177
Miejsce zamieszkania	Wieś	42	45	12	395
	Miasto do 20 tys.	44	48	8	156
	20-100 tys.	37	56	7	192
	101-500 tys.	47	47	6	159
	501 tys. i więcej mieszk.	30	48	22	108
Wykształcenie	Podstawowe	45	44	11	196
	Zasadnicze zawodowe	49	41	10	263
	Średnie	38	52	10	362
	Wyższe	31	57	13	190
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	38	49	12	104
	Średni personel, technicy	35	45	20	51
	Pracownicy adm.-biurowi	28	64	7	62
	Pracownicy usług	43	49	8	65
	Robotnicy wykwalifikowani	49	46	6	127
	Robotnicy niewykwalifik.	46	44	10	32
	Rolnicy	51	35	14	65
	Pracujący na własny rach.	38	42	20	30
Bierni zawodowo	Renciści	53	37	10	69
	Emeryci	30	57	13	233
	Uczniowie i studenci	53	43	4	64
	Bezrobotni	60	32	9	56
	Gospodynie domowe i inni	32	60	9	53
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	37	54	9	155
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	38	56	6	86
	sekt. pryw. poza rolnict.	39	48	13	213
	prywatnym gosp. rolnym	49	37	14	67
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	45	45	10	46
	501-750	51	47	2	44
	751-1000	52	35	13	30
	1001-1500	35	63	2	30
	Powyżej 1500 zł	46	44	10	46
Ocena własnych war. mater.	Złe	41	47	11	140
	Średnie	45	44	11	456
	Dobre	36	54	10	414
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	45	37	18	65
	Raz w tygodniu	43	47	10	471
	1-2 razy w miesiącu	40	45	15	163
	Kilka razy w roku	40	52	8	203
	W ogóle nie uczestniczy	34	58	8	108
Poglądy polityczne	Lewica	36	56	8	176
	Centrum	40	51	9	317
	Prawica	49	44	7	282
	Trudno powiedzieć	36	44	20	236